

Xây dựng hành lang pháp lý để bảo vệ tốt hơn quyền lợi người gửi tiền

Pháp luật và cuộc sống

19:00 | 23/01/2026

Thùy Dung

Ngày 10/12/2025, tại Kỳ họp thứ 10, Quốc hội khóa XV thông qua Luật Bảo hiểm tiền gửi số 111/2025/QH15, thay thế Luật Bảo hiểm tiền gửi số 06/2012/QH13 với các quy định nhằm tạo hành lang pháp lý đầy đủ, rõ ràng để tổ chức bảo hiểm tiền gửi nâng cao năng lực tài chính và tham gia hiệu quả vào quá trình cơ cấu lại tổ chức tín dụng, qua đó bảo vệ tốt hơn quyền lợi người gửi tiền, bảo đảm duy trì sự ổn định của hệ thống tổ chức tín dụng, an ninh, trật tự, an toàn xã hội theo định hướng tại Chiến lược phát triển bảo hiểm tiền gửi và Chiến lược ngành ngân hàng. Luật có hiệu lực thi hành từ ngày 01/5/2026.

Yêu cầu cấp thiết trong việc nâng cao vai trò của tổ chức bảo hiểm tiền gửi

Sau 12 năm triển khai thực hiện, Luật Bảo hiểm tiền gửi số 06/2012/QH13 và các văn bản hướng dẫn thi hành đã phát sinh một số khó khăn, vướng mắc cần được giải quyết để nâng cao hơn nữa vai trò của tổ chức bảo hiểm tiền gửi, bảo đảm chính sách bảo hiểm tiền gửi thực sự đem lại hiệu quả, góp phần duy trì sự ổn định của hệ thống các tổ chức tín dụng, sự phát triển an toàn và lành mạnh của hoạt động ngân hàng, cụ thể:

Quyền và nghĩa vụ của tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi, tổ chức bảo hiểm tiền gửi cần được sửa đổi, bổ sung để phù hợp với văn bản quy phạm pháp luật có liên quan và thực tiễn triển khai.

Vấn đề về phí bảo hiểm tiền gửi cần được sửa đổi, bổ sung để khắc phục những bất cập trong thực tiễn triển khai.

Hạn mức trả tiền bảo hiểm, thời điểm phát sinh nghĩa vụ trả tiền bảo hiểm cần được quy định phù hợp và đồng bộ với các văn bản quy phạm pháp luật khác, bảo vệ tốt hơn quyền và lợi ích hợp pháp của người gửi tiền.

Hiện nay, số tiền bảo hiểm tối đa tổ chức Bảo hiểm tiền gửi chi trả cho 01 khách hàng tại 01 một tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi khi tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi bị phá sản là 125 triệu đồng. Với hạn mức này, tỷ lệ số dư tiền gửi được bảo hiểm toàn bộ trên tổng số dư tiền gửi được bảo hiểm ở Việt Nam mới chỉ đạt 8,38%, thấp hơn nhiều so với trung bình trên toàn cầu là 47%; tỷ lệ người gửi tiền được bảo hiểm toàn bộ trên tổng số người gửi tiền được bảo hiểm của toàn hệ thống là 92,43%. Tuy nhiên, nếu loại trừ lượng

người gửi tiền có số dư từ 1 - 50.000 đồng, tỷ lệ này chỉ ở mức 87,89%, thấp hơn so với mức được IADI khuyến nghị là 90 - 95%.

Quy định về thời điểm chi trả tiền gửi được bảo hiểm hiện nay chưa bảo đảm tính kịp thời, chưa có cơ sở để Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam thực hiện chi trả tiền gửi sớm hơn. Ngay khi tổ chức tín dụng xảy ra sự kiện có nguy cơ gây mất an toàn hệ thống, việc tổ chức Bảo hiểm tiền gửi chỉ có thể thực hiện chi trả tiền gửi sau khi tổ chức tín dụng đã có quyết định phá sản sẽ không bảo đảm được vai trò của Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam trong việc ổn định tâm lý người gửi tiền, ngăn chặn nguy cơ đổ vỡ, bảo vệ tốt nhất quyền lợi người gửi tiền.

Ngoài ra, ngày 18/01/2024, Quốc hội đã thông qua Luật Các tổ chức tín dụng, trong đó sửa đổi, bổ sung một số quy định về quyền, nghĩa vụ của Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam tham gia vào quá trình can thiệp sớm, kiểm soát đặc biệt tổ chức tín dụng nhưng không quy định chi tiết mà dẫn chiếu thực hiện theo pháp luật về bảo hiểm tiền gửi.

Trong bối cảnh này, việc ban hành Luật Bảo hiểm tiền gửi năm 2025 là yêu cầu cấp thiết, nhằm cụ thể hóa chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước về hoàn thiện thể chế trong lĩnh vực bảo hiểm tiền gửi, nâng cao năng lực và vai trò của tổ chức bảo hiểm tiền gửi, xử lý những khó khăn, vướng mắc phát sinh trong thực tiễn liên quan đến hoạt động bảo hiểm tiền gửi; đồng thời bảo vệ tốt hơn quyền lợi người gửi tiền và góp phần bảo đảm duy trì sự ổn định của hệ thống tổ chức tín dụng.

Đánh dấu chặng đường phát triển mới

Theo đó, Luật có bố cục gồm 08 chương, 41 điều, có hiệu lực thi hành từ ngày 01/5/2026, với một số điểm nổi bật như:

Thứ nhất, về quyền, nghĩa vụ của người được bảo hiểm tiền gửi, tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi, tổ chức Bảo hiểm tiền gửi.

Luật Bảo hiểm tiền gửi năm 2025 quy định quyền, nghĩa vụ của người được bảo hiểm tiền gửi, tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi trên cơ sở kế thừa Luật Bảo hiểm tiền gửi năm 2012, đồng thời bổ sung trách nhiệm của tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi trong việc tính phí, phối hợp với tổ chức Bảo hiểm tiền gửi tuyên truyền chính sách, pháp luật nhằm làm rõ hơn vai trò, trách nhiệm của tổ chức Bảo hiểm tiền gửi.

Bên cạnh đó, Luật còn bổ sung quyền, nghĩa vụ của tổ chức Bảo hiểm tiền gửi trong việc thực hiện kiểm tra, tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi theo kế hoạch, nội dung do Ngân hàng Nhà nước Việt Nam giao; vay đặc biệt từ Ngân hàng Nhà nước; tham gia vào quá trình xử lý tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi như: Cử người đủ tiêu chuẩn, điều kiện để giữ chức danh quản lý, điều hành, thành viên Ban Kiểm soát tại quỹ tín dụng nhân dân

được kiểm soát đặc biệt theo yêu cầu của Ngân hàng Nhà nước; tham gia đánh giá tính khả thi của phương án cơ cấu lại tổ chức tín dụng được kiểm soát đặc biệt theo pháp luật về tổ chức tín dụng; mua trái phiếu dài hạn của tổ chức tín dụng nhận chuyển giao bắt buộc, cho vay đặc biệt đối với tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi... Việc sửa đổi, bổ sung này bảo đảm tính thống nhất giữa quy định của Luật Bảo hiểm tiền gửi với Luật Các tổ chức tín dụng, phù hợp với chỉ đạo của các cấp có thẩm quyền nhằm tăng cường vai trò và giao nhiệm vụ cho tổ chức Bảo hiểm tiền gửi trong việc phối hợp tham gia, hỗ trợ chức năng kiểm tra của Ngân hàng Nhà nước đối với các tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi, tham gia tái cơ cấu hiệu quả đối với các tổ chức tín dụng yếu kém.

Thứ hai, về hoạt động bảo hiểm tiền gửi.

Thủ tục cấp, thu hồi chứng nhận tham gia bảo hiểm tiền gửi được tổ chức Bảo hiểm tiền gửi thực hiện ngay sau khi Ngân hàng Nhà nước cấp, thu hồi Giấy phép thành lập, hoạt động của tổ chức tham gia bảo hiểm hoặc có văn bản tạm đình chỉ hoạt động nhận tiền gửi.

Cùng với đó, Luật quy định rõ trách nhiệm công khai việc tham gia bảo hiểm tiền gửi tại tất cả các điểm giao dịch có nhận tiền gửi, trên trang thông tin điện tử của tổ chức tham gia tham gia bảo hiểm (nếu có), các hình thức khác và giao tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi hướng dẫn hình thức công khai bảo đảm phù hợp với xu hướng ứng dụng công nghệ.

Ngoài ra, để có cơ sở áp dụng cơ chế phí linh hoạt, phù hợp với thực tiễn và vẫn bảo đảm nguồn thu phí bảo hiểm tiền gửi ổn định, Luật đã sửa đổi, bổ sung quy định về phí bảo hiểm tiền gửi, đồng thời giao Thống đốc Ngân hàng Nhà nước quy định mức phí, việc áp dụng phí bảo hiểm tiền gửi đồng hạng hoặc phân biệt phù hợp với đặc thù hệ thống tổ chức tín dụng Việt Nam trong từng thời kỳ. Luật cũng bổ sung quy định về tạm hoãn nộp tiền nợ phí bảo hiểm tiền gửi phát sinh trước thời điểm tổ chức tín dụng được đặt vào sự kiểm soát đặc biệt.

Về thời điểm phát sinh nghĩa vụ trả tiền, Luật quy định phát sinh kể từ một trong 03 thời điểm:

(i) Phương án phá sản tổ chức tín dụng được phê duyệt hoặc Ngân hàng Nhà nước có văn bản xác định chi nhánh ngân hàng nước ngoài mất khả năng chi trả tiền gửi cho người gửi tiền;

(ii) Ngân hàng Nhà nước có văn bản đình chỉ hoạt động nhận tiền gửi của tổ chức tín dụng được kiểm soát đặc biệt và tổ chức tín dụng đó có lỗ lũy kế lớn hơn 100% giá trị của vốn điều lệ và các quỹ dự trữ theo báo cáo tài chính đã được kiểm toán gần nhất;

(iii) Ngân hàng Nhà nước có văn bản thông báo về việc trả tiền bảo hiểm trong trường hợp để bảo đảm an toàn hệ thống, trật tự, an toàn xã hội.

Đối với hạn mức chi trả bảo hiểm tiền gửi, Luật bổ sung quy định theo hướng, khi phát sinh nghĩa vụ trả tiền bảo hiểm theo quy định tại khoản 2 hoặc khoản 3 Điều 21 Luật này, trong trường hợp đặc biệt, để đảm bảo quyền lợi người gửi tiền, an toàn hệ thống tổ chức tín dụng, trật tự an toàn xã hội, Thống đốc Ngân hàng Nhà nước quyết định hạn mức chi trả tối đa bằng toàn bộ các khoản tiền gửi được bảo hiểm của người gửi tiền tại tổ chức tham gia bảo hiểm tiền gửi khi phát sinh nghĩa vụ trả tiền bảo hiểm.

Thứ ba, về tổ chức bảo hiểm tiền gửi.

Thực hiện mục tiêu, yêu cầu tại Chiến lược phát triển bảo hiểm tiền gửi về nâng cao năng lực tài chính của tổ chức Bảo hiểm tiền gửi, Luật đã điều chỉnh các quy định về mô hình tổ chức, hoạt động, nguồn vốn hoạt động, chế độ tài chính, hạch toán, kế toán của tổ chức bảo hiểm tiền gửi.

Về hoạt động đầu tư của tổ chức Bảo hiểm tiền gửi, Luật bổ sung các hình thức đầu tư gồm: Mua, bán trái phiếu, chứng chỉ tiền gửi được phát hành bởi ngân hàng thương mại do Nhà nước nắm giữ trên 50% vốn điều lệ, ngân hàng thương mại cổ phần do doanh nghiệp nhà nước nắm giữ trên 50% vốn điều lệ; gửi tiền tại các ngân hàng thương mại nêu trên; hoạt động đầu tư khác theo quy định của Chính phủ; đồng thời, Luật cũng bổ sung các quy định để hạn chế rủi ro trong hoạt động đầu tư của tổ chức Bảo hiểm tiền gửi như: Tổ chức Bảo hiểm tiền gửi phải kiểm soát, quản lý rủi ro; giao Thống đốc Ngân hàng quy định phương thức đầu tư và quy trình kiểm soát, quản lý rủi ro trong hoạt động đầu tư của tổ chức Bảo hiểm tiền gửi.

Thứ tư, về việc tổ chức Bảo hiểm tiền gửi tham gia xử lý tổ chức tín dụng được can thiệp sớm, kiểm soát đặc biệt; tham gia xử lý sự cố, khủng hoảng trong hoạt động của tổ chức tín dụng

Luật Bảo hiểm tiền gửi năm 2025 đã bổ sung một chương riêng quy định việc tổ chức Bảo hiểm tiền gửi tham gia xử lý tổ chức tín dụng được can thiệp sớm, kiểm soát đặc biệt; tham gia xử lý sự cố, khủng hoảng trong hoạt động của tổ chức tín dụng.

Theo đó, tổ chức Bảo hiểm tiền gửi thực hiện cho vay đặc biệt tổ chức tham gia Bảo hiểm tiền gửi trong 02 trường hợp: (i) Được can thiệp sớm và bị rút tiền hàng loạt, được kiểm soát đặc biệt và bị rút tiền hàng loạt; (ii) Để thực hiện phương án phục hồi, phương án chuyển giao bắt buộc. Tổ chức Bảo hiểm tiền gửi tự quyết định việc cho vay đặc biệt, bao gồm cả việc cho vay có/không có tài sản bảo đảm, có/không có lãi.

Luật cũng bổ sung quy định để bảo đảm an toàn hệ thống, trật tự an toàn xã hội theo quy định tại khoản 4 Điều 162 Luật Các tổ chức tín dụng, cụ thể: Ngân hàng Nhà nước báo cáo Chính phủ quyết định việc yêu cầu tổ chức Bảo hiểm tiền gửi chi trả trong trường hợp tổ chức tín dụng được kiểm soát đặc biệt bị mất hoặc có nguy cơ mất khả năng chi trả. Quy định này tạo cơ sở để tổ chức Bảo hiểm tiền gửi có thể chi trả sớm hơn cho người gửi tiền, thực hiện tốt hơn chức năng bảo vệ quyền lợi của người gửi tiền.

Ngoài ra, theo quy định của Luật, tổ chức Bảo hiểm tiền gửi được Ngân hàng Nhà nước cho vay đặc biệt với lãi suất 0%, không có tài sản bảo đảm trong trường hợp quy định tại Điều 21 của Luật này và khi số tiền trong quỹ dự phòng nghiệp vụ không đủ để trả tiền bảo hiểm; đồng thời giao tổ chức Bảo hiểm tiền gửi xây dựng phương án tăng phí bảo hiểm tiền gửi và quy định cụ thể nguồn để ưu tiên hoàn trả nợ vay đặc biệt cho Ngân hàng Nhà nước.

Đối với các trường hợp phát sinh sự cố, khủng hoảng có nguy cơ gây mất an toàn hệ thống tổ chức tín dụng, Luật quy định tổ chức Bảo hiểm tiền gửi tham gia xử lý theo quy định tại Luật này và Chính phủ quyết định các biện pháp khác để tổ chức Bảo hiểm tiền gửi tham gia xử lý sự cố, khủng hoảng.